

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број 71 0 П 344601 24 Рев
Бања Лука, 9.10.2024. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Тање Бундало, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Сенада Тице, као чланова вијећа у правној ствари тужитеља Ч.В. из Б.Л., кога заступа Милорад Ивошевић, адвокат из Бање Луке, против тужених Т.З. и Д.Б.З., обоје из Б.Л., које заступа Татјана Ћурлик, адвокат из Бање Луке, ради поврата зајма, вриједност спора 85.240,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 22 Гж од 25.5.2023. године, на сједници одржаној 9.10.2024. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужитеља се дјелимично усваја и пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 22 Гж од 25.5.2023. године, преиначава у дијелу којим је жалба туженог Т.З. дјелимично усвојена, пресуда Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 21 П од 20.1.2022. године преиначена и овај тужени обавезан да тужитељу исплати главни дуг у износу од 57.311,05 КМ са законским затезним каматама од 1.1.2019. године до 12.8.2021. године, умјесто износа од 83.051,05 КМ са каматама обрачунатим за период од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 КМ и трошкове поступка у износу од 2.125,20 КМ, умјесто износа од 6.210,00 КМ, тако да се његова жалба одбија и пресуда Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 21 П од 20.1.2022. године, у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева тужитеља у погледу главног потраживања, камата и трошкова првостепеног поступка, у односу на овог туженог потврђује и обавезује се тужени да тужитељу накнади трошкове ревизионог поступка у износу од 3.535,62 КМ.

Ревизија тужитеља у осталом дијелу, којим је жалба тужене Д.Б.З. усвојена, првостепена пресуда у досуђујућем дијелу преиначена и у цјелини одбијен захтјев тужитеља да му ова тужена солидарно са туженим Т.З. исплати износ од 83.051,05 КМ на име главног дуга и на име камата износ од 54.814,15 КМ обрачунатих на главни дуг за период 1.2.2017. године до 12.8.2021. године и трошкове поступка у износу од 6.210,00 КМ, као и у дијелу којим је обавезан тужитељ да туженој накнади трошкове поступка у износу од 4.014,57 КМ, се одбија.

Захтјев тужене Д.Б.З. за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 21 П од 20.1.2022. године, обавезани су тужени да тужитељу на име дуга по позајмици,

солидарно исплате износ од 83.051,05 КМ са законским затезним каматама од 1. 3. 2017. године до 12. 8. 2021. године у износу од 54.814,15 КМ „до коначне исплате“ и трошкове поступка у износу од 6.210,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 344601 22 Гж од 25.5.2023. године, жалба тужене Д.Б.З. (даље: друготужена) је усвојена и првостепена пресуда у односу на исту, у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари и одлуке о трошковима поступка преиначена, тако да је одбијен захтјев тужитеља да му друготужена исплати солидарно са туженим Т.З. (даље: првотужени) износ 83.051,05 КМ на име главног дуга, камате у износу од 54.814,15 КМ обрачунате на главни дуг за период од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године и трошкове поступка у износу од 6.210,00 КМ. Истом пресудом, жалба првотуженог је дјелимично усвојена и првостепена пресуда у односу на овог туженог преиначена у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари и о трошковима поступка, тако да је исти обавезан да тужитељу плати главни дуг у износу од 57.311,05 КМ са законским затезним каматама од 1.1.2019. године до 12.8.2021. године, умјесто износа на име главног дуга од 83.051,05 КМ са каматама обрачунатим за период почев од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 КМ и трошкове поступка у износу од 2.125,20 КМ, умјесто износа од 6.210,00 КМ и обавезан је тужитељ да друготуженој накнади трошкове поступка у износу од 4.014,57 КМ, а одбијен је њен захтјев преко овог износа и одбијени су захтјеви тужитеља и првотуженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи на начин „што ће се у цијелости прихватити и одржати“ првостепена пресуда, уз обавезу тужених да тужитељу накнаде трошкове састава ревизије у износу од 1.535,62 КМ и таксе на ревизију.

Тужени у одговору на ревизију предлажу да се ревизија одбије и да се обавезе тужитељ на накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 1.535,62 КМ.

Ревизија, у дијелу којим се побија другостепена пресуда у преиначавајућем – одбијајућем дијелу захтјева у односу на друготужену није основана, а у дијелу којим је жалба првотуженог дјелимично усвојена и другостепена пресуда у односу на овог туженог преиначена у досуђујућем дијелу, је основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да му тужени солидарно исплате дуг у износу од 83.051,05 КМ на име позајмљених новчаних средстава са законским затезним каматама обрачунатим на главно потраживање за период од 13.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 КМ и накнаду трошкова поступка.

Расправајући о постављеном тужбеном захтјеву тужитеља првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да су тужитељ и првотужени закључили уговор о вансудском поравнању од 1.3.2017. године, чији предмет је поврат дуга по основу позајмице у износу од 98.890,00 КМ и да су потписи уговорних страна овјерени - потпис првотуженог од стране нотара Маре Родић, са сједиштем у Бањој Луци под бројем ОПУ-..., а потпис тужитеља од стране нотара Слободанке Гвозден, из Бање Луке под бројем ОПУ-...; да се тим уговором првотужени обавезао измиривати дуг у једнаким мјесечним ануитетима од по 100,00 КМ почев од 1.3.2017. године сваког првог у мјесецу за наведени мјесец, с тим да до 31.12.2017. године поред мјесечних ануитета уплати и износ од

20.000,00 KM, а остатак дуга – најкасније до 31.12.208. године, на трансакциони рачун тужитеља, чији број и назив банке код које је рачун отворен је наведен у члану 5. уговора; да је вјештак економске струке Дејан Радић на основу података из аналитичке картице везане за трансакциони рачун тужитеља, табеларно приказао уплате по основу уговора о вансудском поравнању евидентиране у 61. ставки, које је углавном вршила друготужена (46. уплата), једну уплату (од 4.4.2017. године) је извршио првотужени, а за 13. готовинских уплата (по основу „нота рачуна“), нема података о лицу које је уплате извршило и да је вјештак нашао да преостали дуг према тужитељу из основа предметног уговора на дан 12.8.2021. године износи 83.651,05 KM; да је првотужени, извођењем нових доказа на рочишту за главну расправу од 20.12.2021. године (уз одобрење првостепеног суда, чему се није противио тужитељ) доказао да су након сачињавања налаза вјештака, у периоду од 14.9.2021. године до 13.12.2021. године, од стране друготужене извршене 4. уплате од по 150,00 KM (укупно 600,00 KM); да је вјештак на преостали износ неплаћеног главног дуга од 83.651,05 KM, извршио обрачун законских затезних камата за период од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 KM; и да, с обзиром на уплате тужитељу извршене од стране тужених по основу предметног уговора наведене у налазу вјештака у износу од 15.238,95 KM и уплате у износу од 600,00 KM извршене наконведеног вјештачења, преостали дуг тужених према тужитељу из основа наведеног уговора износи 83.051,05 KM, на који износ је тужитељ и поставио тужбени захтјев.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да су тужитељ и првотужени били у облигационо правном односу по основу уговора о вансудском поравнању закљученог 1.3.2017. године и да је тужитељ проведеним доказима доказао основ и висину тужбеног захтјева, код чињенице да су тужени према налазу поменутог вјештака од укупно позајмљеног износа од 98.890,00 KM (на који је закључен уговор о зајму) вратили зајам тужитељу у износу од 15.838,95 KM и да преостали дуг износи 83.051,05 KM, који је предмет тужбеног захтјева, за разлику од тужених који изведеним доказима нису доказали своје тврдње, да су тужитељу вратили цјелокупан дуг. Стога је позивом на одредбе чланова 17, 148, 262. и 575. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) и на одредбе чланова 7, 102. и 123. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 27/24, даље: ЗПП) усвојио захтјев тужитеља, да му тужени на име главног дуга по позајмици солидарно исплате износ од 83.051,05 KM, са каматама обрачунатим за период од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 KM, уз накнаду трошкова поступка у износу од 6.210,00 KM.

Другостепени суд је прихватио чињенично утврђење, али не у свему и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу друготужене усвојио, првостепену пресуду у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари и о трошковима поступка, преиначио и тужбени захтјев у односу на друготужену одбио, уз обавезу тужитеља да јој накнади трошкове поступка у износу од 4.014,57 KM, а одбио је захтјев за накнаду трошкова поступка преко тог износа, те је жалбу првотуженог дјелимично усвојио и исту пресуду у односу на њега преиначио у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари и трошковима поступка, тако што га је обавезао да тужитељу исплати главни дуг у износу од 57.311,05 KM, са законским затезним каматама од 1.1.2019. године до 12.8.2021. године, умјесто износа на име главног дуга од 83.051,05 KM са каматама обрачунатим за период почев од 1.3.2017. године до 12.8.2021. године у износу од 54.814,15 KM и трошкове поступка у износу од 2.125,20 KM, умјесто износа од 6.210,00 KM и одбио је његов захтјев за

накнаду трошкова састава жалбе у износу од 768,81 КМ. Према становишту тога суда, иако друготужена није уговорна страна у предметном уговору, тврдњу тужитеља да је темељем усменог уговора о зајму друготуженој позајмио износ од 40.000,00 КМ, она доказима није оспорила, него је континуираним уплатама на име враћања зајма потврдила првобитно засновани облигационо правни однос са тужитељем и да је стога пасивно легитимисана страна у овом спору. Међутим, налазећи утврђеним да је тужитељ позајмице друготуженој извршио 14.3.2004. године, 10.7.2004. године и 15.5.2005. године, да је до прве евидентиране уплате поврата зајма од стране друготужене (од 6.3.2017. године) протекао застарни рок од 10 година и да је од тада до децембра 2021. године иста вршила континуиране уплате, а да је предметна тужба поднесена 1.3.2021. године, другостепени суд је закључио да је основан приговор друготужене о застарјелости потраживања у односу на њу и да је стога и код чињенице да се она није одрекла застарјелости потраживања и како се уплате од стране друготужене (по протеклу застарног рока) „не могу третирати“ као прекид застарјелости (признањем дуга на посредан начин – давањем отплате), тужбени захтјев је у односу на друготужену одбио као неоснован. Полазећи од утврђења да је тужитељ првотуженом позајмио износ од 60.000,00 КМ, а да је тужитељ извршио једну уплату на име поврата зајма у износу од 100,00 КМ, да се готовинске уплате у износу од 2.588,95 КМ без навођења имена уплатиоца у „нота рачуну“, имају сматрати његовим уплатама и да стога дуг првотуженог према тужитељу износи 57.311,05 КМ (60.000,00 КМ–100,00 КМ–2.588,95 КМ), те да првотужени своју тврдњу да је у испуњењу уговорне обавезе према тужитељу исплатио износ од 80.000,00 КМ није доказао, другостепени суд је у односу на првотуженог првостепену пресуду преиначио као у другом ставу изреке пресуде и одбио је захтјеве тужитеља и првотуженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Одлука другостепеног суда, у дијелу одлуке у односу на првотуженог, није заснована на закону.

С обзиром да се основ тужбеног захтјева процјењује према садржају тужбе и тужбеног захтјева и идентификује се по тужбеном приједлогу и чињеницама на којима се тај приједлог заснива и на основу правног односа странака у спору, и имајући у виду правну природу овог спора, овај суд налази, да се предмет спора у овој парници има расправити и судити према правилима о одговорности брачних супружника за дугове према трећим лицима.

Према одредби члана 279. тада важећег Породичног закона („Службени гласник Републике Српске“, број 54/02 до 63/14 и Одлука Уставног суда Републике Српске, објављена у броју 56/19, даље ПЗ) за обавезе које један од брачних супружника преузео ради подмирења текућих потреба брачне односно породичне заједнице, као и за обавезе за које по закону одговарају заједнички оба брачна супружника, одговарају брачни супружници солидарно.

Солидарна одговорност брачних супружника према трећим лицима прописана наведеном законском одредбом, у интересу је повјериоца. И према одредби члана 414. ЗОО, према којој сваки дужник солидарне обавезе одговара према повјериоцу за цијелу обавезу..., солидарност дужника је у интересу повјериоца. Таква одговорност брачних супружника условљена је њиховим имовинским односима и режимом заједничке и посебне имовине, с тим да се имовина брачних супружника према трећим лицима, појављује као јединствена, јер трећа лица немају сазнање да ли поједине ствари или права припадају посебној или заједничкој имовини. Позајмица тужених од стране тужитеља у конкретном

случају, по природи ствари није извршена ради подмирења текућих потреба (којим се сматрају свакодневне и редовне потребе које се по редовном току ствари чине ради одржавања заједничког домаћинства).

Према наводима тужитеља и првотуженог, они су одавно били познаници, временом су успоставили пријатељске односе, да је таст (пунац) туженог био велики пријатељ тужитеља, тако да му тужени у таквим околностима и приликама у разговору почетком 2003. године рекао да размишља да отвори приватну гинеколошку ординацију на име супруге (друготужене), а у марту исте године га је питао, може ли му посудити 100.000,00 КМ. С обзиром на наведено и на околност да је имајући у виду висину позајмице, очигледно да иста није извршена за подмирење текућих обавеза него за друге њихове намјере и да и поред тврдње првотуженог у исказу приликом саслушања у својству парничне странке да друготужена „никада са дугом његовим није имала ништа“, из свега напријед наведеног произлази, да је зајам извршен за њихове заједничке потребе за које по закону одговарају заједнички оба супружника, а тужени нису доказали супротно. Стога су и по оцјени овог суда, испуњени услови из цитиране законске одредбе за њихову солидарну одговорност према тужитељу, како је, с тим у вези (супротно становишту другостепеног суда), правилно судио првостепени суд и на што се основано указује у ревизији.

Међутим, будући да се друготужена није одрекла застарјелости писменим признањем застарјеле обавезе, да је прва уплата тужитељу по основу зајма извршена 1.3.2017. године, то јесте, по протеклу општег застарног рока од 10 година (јер за ову врсту потраживања законом није прописан посебан застарни рок), наведене отплате зајма немају карактер прекида застарјелости учињеног изјавом, ни на посредан начин – давањем отплате (члан 387. став 1. и став 2. ЗОО, у вези са чланом 392. став 1. и 2. истог закона), како је правилно у вези овог спорног правног питања судио и другостепени суд. Из тих разлога другостепени суд је правилно судио када је закључио да је у односу на друготужену основан њен приговор о застарјелости потраживања тужитеља и када је тужбени захтјев у односу на друготужену одбио као неоснован, о чему побијана пресуда садржи довољне и ваљане разлоге које као правилне прихвата и овај суд, па се указује беспотребним понављање, с тим у вези, већ датих разлога. Слиједом наведеног, ревизиони приговори тужитеља у том правцу, указују се неоснованим.

Насупрот наведеног, тужбени захтјев тужитеља у односу на првотуженог, супротно становишту другостепеног суда, је у цјелини основан.

Наиме, опште правило код престанка обавезе је, да обавеза престаје кад се испуни, као и у другим законом прописаним случајевима (члан 295. став 1. ЗОО).

У смислу одредбе члану 17. став 1. ЗОО учесници у облигационим односима су дужни да изврше своју обавезу и одговорни су за њено испуњење. Ово правило о испуњењу обавезе и последицама неиспуњења садржано је и у члану 262. став 1. тог закона по којем је повјерилац у облигационим односима овлаштен да од дужника захтијева испуњење обавезе а дужник је дужан испунити обавезу савјесно и у свему како она гласи.

Из утврђења нижестепених судова произлази да су 1.3.2017. године тужитељ и првотужени закључили уговор о вансудском поравнању, којим је првотужени признао дуг према тужитељу по основу невраћеног зајма у износу од 98.890,00 КМ (члан 2. и 3. уговора), чиме се одрекао застарјелости (члан 366. ЗОО) и којим се првотужени обавезао

измиривати дуг у једнаким мјесечним ануитетима од по 100,00 КМ и то: од 1.3.2017. године, сваког првог у мјесецу за наведени мјесец, с тим да до 31.12.2017. године поред наведених мјесечних ануитета, уплати тужитељу износ од 20.000,00 КМ, а да ће остатак дуга измирити најкасније до 31.12.2018. године, на трнсакциони рачун тужитеља назначен у члану 5. тог уговора.

Тужени су према утврђењу првостепеног суда које је прихватио и другостепени суд, које сагласно одредби члана 240. став 2. ЗПП не може бити предмет побивања у ревизионом поступку, у испуњењу својих обавеза у периоду од 1.3.2017. године до 2.8.2021. године платили тужитељу износ од 15.238,95 КМ, како је према ануитетима и времену плаћања наведено у налазу поменутог вјештака, те су према неспорним наводима странака након сачињавања налаза, како је већ реченом, у 4. наврата уплатили укупно 600,00 КМ, дакле укупна отплата зајма тужитељу од стране тужених износи 15.838,95 КМ. Из свега напријед наведеног произлази, да тужени своје тврдње из одговора на тужбу, да су позајмаљени износ у цјелости вратили тужитељу, нису доказали поузданим доказима, како су правилном оцјеном исказа свједока саслушаних (на приједлог тужених) на те околности Д.Р. и М.Ц., правилно закључили и нижестепени судови и у вези тих навода тужених су у својим одлукама дали ваљане и разлоге, које као правилне прихвата и овај суд. Осим наведеног, с обзиром да се ради о износима од по 40.000,00 КМ, за које првотужени тврди да је исте (позајмио од наведених свједока) и исплатио тужитељу, логично би било да су о евентуалном позајмљивању од свједока, сачињене (ако не уговори о зајму) писмене потврде о исплати наведених износа, са овјереним потписима учесника у том материјално правном односу, а сами искази, цијенећи садржај истих у вези са свим другим проведеним доказима и по оцјени овог суда не представљају поуздане доказе о томе и очито је да су срачунати на сам исход предметног спора. На овакав закључак овог суда, упућује и чињеница закључења наведеног уговора о вансудском поравнању, чиме је признат предметни дуг тужених према тужитељу. Слиједом наведеног, указује се правилним закључак нижестепених суда, да тужени према процесном правилу о терету доказивања из одредбе члана 126. ЗПП, у вези са члановима 7, 102. и 123. истог закона нису доказали наведену тврдњу, као одлучну чињеницу за правилну примјену материјалног права и за пресуђење у овом спору.

Предмети уговорни однос је допуштен правни посао, чији предмет је могућ и одређен, а првотужени није доказао одсуство слободне воље, напротив је потврдио да је уговор закључио добровољно, нити је било чиме доказао да није могао управљати својим поступцима и схватити значај сачињеног уговора због болести, у прилог којих навода је у списе предмета доставио: налаз и мишљење: специјалисте ургентне медицине С. В. од 8.1.2019. године; отпусно писмо Клиничког центра у Бањој Луци, Клинике за кардиологију о боравку у клиници од 9.1.2019. године до 29.1.2019. године; отпусно писмо Института за кардиоваскуларне болести Дедиње, Република Србија, од 29.1.2019. године; и налаз и мишљење специјалисте кардиолога Др. Н.М. од 6.7.2021. године, која документација се, сама по себи, без налаза стручних лица у вези наведене тврдње првотуженог, не може прихватити правно релевантним доказима који би потврдили те наводе првотуженог, у чему је и другостепени суд дао разложно и на проведеним доказима засновано образложење.

С обзиром на све напријед наведено, а на основу одредбе члана 248. ЗПП и члана 250. став 1. истог закона, одлучено је као у изреци.

Кад суд преиначи одлуку против које је поднесен правни лијек, одлучиће о трошковима цијелог поступка (члан 397. став 2. ЗПП, у вези са чланом 387. став 1. и чланом 386. став 1. истог закона). Како је тужитељ успио у поступку у односу на једног солидарног дужника, сагласно правилу о солидарној одговорности дужника, припада му право на накнаду трошкова цјелокупног поступка у односу на тог солидарног дужника (члан 393. став 3. ЗПП), који се састоје од трошкова поступка досуђених у првостепеном пресудом у износу од 6.210,00 КМ и на име састава ревизије у износу од 1.535,62 КМ и такса на ревизију у износу од 2.000,00 КМ, што износи укупно 9.745,62 КМ (Тарифни број 2. став 1. и став 3, Тарифни број 3. и број 12. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката „Службени гласник Републике Српске“, број 68/05) и Тарифни број 1. став 1. тачка. 5 и став 10. Таксене тарифе прописане Законом о судским таксама (Службени гласник Републике Српске“, број 73/08 до 67/20).

Одбијен је захтјев друготужене за накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 1.535,62 КМ, јер исти у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП, не представља неопходну радњу у поступку која је утицала на одлуку по ревизији.

Предсједник вијећа
Тања Бундало

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић